

קמו. לא ירבה בשחית מים רבי"ם, כי יביאנו לידי שכחה, רק מים במשורה ישתה לפי מידת צורכו, אמנם הלחם יזכירנו בלימוד היפך המים, וילחם לח"ם ר"ב.

קמח. יש מי שאומר שלא לאכול בכלים שבורים, מחמת שגורמים לשכחה. ויש שאינם נזהרים בזה. ואמנם אם יש בכלי סדק קטן, לכו"ע אין צריך להקפיד בזה כלל.

יזכור לעולם

וראה שנתבטלה אצבע האמצעית שלו, מחמת שתיית הבלאדור. עכת"ד. וכמדומה שאמו של מהרי"ט אלגאזי הניחה בתבשיל שלפניו בלאדור, והחיד"א היה באותו מעמד. ושמעתי מגדול בדורינו יצ"ו דמוטב היה צער זה של אצבע אחת, בשכר שזכינו שיד דוד הותירה לנו עשרות חיבורים בכל חלקי התורה בחריפות ובקיאות נוראה, וממנו יתד בהלכתא גבירתא במקומות רבים.

קמו. ראיתי להגאון"ר יעקב ארגואיטי זצ"ל בספרו זכר עשות (מערכת ש אות קיב) בשם רבין חסידא מוה"ר יצחק פאלאג'י זצ"ל בספר יפה ללב ח"ה (חאו"ח סי' קנז אות ב), שריבוי שתית מים מביאה לידי שכחה, משא"כ הלחם דאדרבא מביא לידי זכירה. עכ"ד. וכן מצאתי לגאון"ר דוד הכהן סקלי ז"ל בספר בנפש דוד (ליקוטים אות עד) בשם הרב יוסף יעב"ץ בפירושו לאבות (פ"ו משנה ד), שפי' פת במלח תאכל כאוות נפשך, כי הפת מביאה זכירה והוא טוב לאדם, משא"כ מים במשורה תשתה, דהיינו מידה קטנה כדי שלא ינזק בשכחה שמביאים המים. עכ"ד. וכ"כ מהר"א פאלאג'י בספר אברהם שנית (מע' ט אות ו). וע"ע בספר יפה לעינים לגר"י פאלאג'י (דף מד ע"ב אות ד).

קמח. מחדש ענין זה הוא הרה"ג מהרי"ח סופר זצ"ל בספרו כף החיים (סי' ב אות ג) שכ', האוכל בכלים שבורים

הוסיף לדברי הרמב"ם (פ"ד מדעות ה"ח). עי"ש. עכת"ד. וע"ע במסכת עוקצים (פ"ג מ"ה). וראיתי למהר"ח אלגאזי בבני חיי (חיו"ד דף לד ע"ד) שכתב ע"ד הפר"ח, ואני אומר דהעושים כן לא קים להו דפירוש חלתית הוא בלדור, דא"כ איך אוכלים התרנגולת אלא קים להו כפרש"י שהוא מוסכם. עכת"ד. ודבריו צע"ג כאשר כבר השיגו החיד"א במחבר"ר (שם אות טוב ד"ה ורבינו), דודאי ידע זאת הפר"ח, ולא כתב אלא להביא ראיה מן המציאות דהבלדור אין בו סכנה, ודלא כמ"ש רבינו ירוחם אליבא ד"א.

ומש"כ בשם החכם שאמר הדור הדור ואל תצטרך לבלאדור, כך מפורסם בעולם ולא ידעתי המקור לזה, עד שמצאתי את שאהבה נפשי לידידי הגאון הגדול ר' דוד ברדא שליט"א אשר במאמרו הנדפס בירחון אור תורה (אדר ב' תשס"ה, עמוד תק) הביא דכ"כ בספר מרכבת המשנה על אבות (פ"ב משנה יא). והביא עוד מהגאון יעב"ץ בס' מגדל עוז (דף נ ע"ב) שכ', אך השמר והזהר מלהשתמש מבלאדור כי הוא קרוב יותר להפסד הזכרון ולעדור, לכן הנאה ממנו דור. עכ"ל. וידידי אחי הידען ר' יוסף חיים שליט"א העירני, שכבר כתב פתגם זה בספר הקנה, ובא לציו"ן בשו"ת צרי לנפש יפה (בקונטרס מאמרים ופתגמים אות ה). עי"ש. והגר"ר אברהם הכהן מטריפולי העיד, שהיה בבית מדרשו של מרן החיד"א בליוורנו,

קמט. יש לדקדק שלא לזרוק אפי' פירורי לחם שאין בהם כזית, ואף שאין בהם איסור בל תשחית, מ"מ קשה לעניות כאומרם ז"ל, (עי' חולין קה ע"ב ותוס' ברכות גב ע"ב ד"ה פירורין). ומה שמפורסם אצל אנשים, שיש חשש שכחה לאכול מהקצה האחרון של פת לחם, אין לזה מקור, ועל כן אין ענין להזהר בזה.

אוצר החכמה

יזכור לעולם

ודו"ק. ועי' בירחון אור תורה (חשון תשנ"ח, עמוד קכט) מה שנדחק בזה. ומ"מ הענין אמת כמ"ש לעיל. והן עתה נדפס שו"ת ברכת יהודה וראיתי אליו (חיו"ד סי' מה) שכתב ג"כ, דכל מה שחידש הכה"ח היינו בשבר כלי גדול, ושכן הסכימו כמה גדולים. והגר"ח קנייבסקי כ' בס' דולה ומשקה (עמ' שסב) על ענין זה, כמדומה שאין לו מקור מוסמך. ע"כ. והנה הרב כה"ח רב גובריה ומקורו טהור וברוך, ויש לנו לחוש לדבריו, ואמנם לא כל אפי שוין בזה וכמשנ"ת לעיל.

קמט. בשו"ת מנחת יצחק וייס זצ"ל חלק התשיעי (סי' ח או"ז) כ' על שמועת העולם שיש חשש שכחה למי שאוכל מהקצה של הלחם, הנני לא ידעתי מקור לזה, אבל גם אני נוהג כן מעולם, ומטעם דאי' בירושלמי (תרומות פ"ח ה"ג), צריכין למיחוש למאי דברייא חוששין. ועי' ספר חסידים (סי' רסא) שכתב, לפי כל דבר שתופסין אותו בחזקת סכנה וכו', ובתשובת הרשב"א (סימן ט) כתב, שכל דבר שיש קבלה ביד זקנים וזקנות לא נסתר קבלתם, רק אחר הקיום שאינו באפשר. ועי' בתשובת השיב משה (חיו"ד סי' קג). וכנראה להירושלמי הנזכר לעיל כיון השלטי גיבורים (פ"ב דעבוד"ז). ואם כן יש לומר הוא הדין בנוגע לחשש שכחה. וצ"ע עוד בכל זה. עכ"ד. ומבואר שגם למאן דזהיר בזה אין מקור. וכן כתב הגר"ח קנייבסקי שליט"א בתשו' דאין מקור לשמועה זו. ובתשובה אחרת כ' דאין אנו נוהגים בזה. וכ"ה בס' דולה ומשקה (עמוד שסב). ואם כי יש שרצו

יהיה לו שכחה, והטעם משום שהם רומזים אל בחינת הקליפות, והשכחה היא מהם. עכ"ל. וכמדומה שהוא הראשון שחידש דבר זה, ונהגו אחריו בזה רבים ושלמים. ואף שאין לי עסק בנסתרות, מ"מ נלע"ד דכל הקפידא דוקא בכלי שבור, כגון שנחתך לשתיים וכיו"ב, והוסר מעליו שם כלי כבתחילה, אבל בסדק קטן [כמובן היכא דאינו גורם סכנה], לא צריך להקפיד ולזרוק מחמת כן, וזו חסידות יתירה המביאה לעבירה דבל תשחית. ודוקא בכלי שנשבר לשתיים דפקע שם כלי מעליו, שרי לזרוקו כדין מאני תבירי (שבת קה ע"ב), דלא יש בהם ב"ת כלל. ועי"ש בדברי מהרש"א. ובמקום אחר הארכנו דהתם כיון דהיה לצורך, שרי אף בכלים שלמים לפי דעת הרבה מהראשונים. ועיין בשו"ת בית ידידיה (סי' כט). וע"ע ביומא (עח ע"ב) רש"י בד"ה מאני גזיזי וכו', ובחידושי היעב"ץ שם. וילע"ד. ובתשובה הארכתי בזה בס"ד.

ועל כן כל זמן שיש בכלי שימוש, אסור להשליכו אם לא שיש סכנה מחמת מקום השבירה, דבכה"ג פשוט שיש להשחיתו. ומצאתי לגאון אחד שהביא ראיה לחילוק הנו' בין כלי שנשבר לגמרי לכלי שנסדק מעט, דאי"צ להזהר בזה מצד שכחה, ממה שפרש"י בברכות (מא ריש ע"ב) ד"ה שיעורן וכו', דבעלי בתים חסים על כליהם, ואם ניקב כמוציא קטניות מצניעו לזיתים. עכ"ל. ואינה ראיה דיש לומר דלאכול בפיו ממש בכלי שבור איירינן, ורש"י במניחם להצניע מיירי ולא שאוכל מתוכו ממש.